

OD DIJALEKTOLOGIJE DO STANDARDOLOGIJE

(jezikoslovni znanstveni obzor prof. dr. Stjepka Težaka)

Dunja Pavličević-Franić

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

e-mail: dunja.pavlicevic-franic@zg.htnet.hr

***Sažetak** – Znanstveni rad filologa Stjepka Težaka jezikoslovno je blago koje valja temeljito istražiti. Na području jezikoslovne znanosti dr. Težak je bio vrlo svestran. Prepoznatljivim znanstveno-istraživačkim pristupom uspješno se bavio proučavanjem i normiranjem suvremenoga hrvatskoga jezika, poviješću hrvatskoga jezika, metodikom nastave hrvatskoga jezika i filma. Proučavao je standardni hrvatski jezik, ali i hrvatska narječja. Podjednako ga je zanimala lingvodidaktika i lingvostilistika, standardologija i dijalektologija, jezikoslovna teorija i komunikacijska praksa, povijest i sadašnjost materinskoga nam hrvatskoga jezika.*

Valja posebno istaći njegov izrazito znanstveni prilog hrvatskome jezikoslovlju koji je ostvario pri izradi nacрта za znanstvenu gramatiku hrvatskoga jezika (Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika, HAZU – NZ Globus, 1991), zatim Gramatiku hrvatskoga jezika (Težak-Babić, 1966., 1990., 1992.) te bogat opus radova dijalektološke tematike u istraživanjima povijesti hrvatskoga jezika i njegovih narječja, posebice kajkavsko-čakavskoga narječja koje se nalazi u temeljima ozaljskoga jezično-književnoga kruga, (Ozaljski govor, Hrvatski dijalektološki zbornik, 1981; Leksički neslavizmi u ozaljskome govoru, Hrvatski dijalektološki zbornik, HAZU, 2003).

I. Uvod

Prof. dr. sc. Stjepko Težak, cijenjeni je hrvatski filolog, vrstan znanstvenik, književnik, jezični savjetodavac i sveučilišni profesor. Na području znanosti o hrvatskome jeziku bio je podjednako usmjeren na suvremeni hrvatski jezik kao i na njegovu povijest, na dijalektološku problematiku i na standardologiju, na

lingvističku teoriju kao i na metodiku nastave hrvatskoga jezika. Velikan jezikoslovne kroatistike, ujedno je vrstan pisac najpoznatijih i najprodavanijih školskih udžbenika hrvatskoga jezika te suautor najuporabnije hrvatske gramatike.

Stjepan Težak rođen je u Požunu kraj Ozlja 22. srpnja 1926. godine. Osnovnu je školu polazio u Ozlju, a Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1952. godine, a 1965. godine i doktorirao obranivši disertaciju pod nazivom *Ozaljski govor*. Kratko je vrijeme predavao hrvatski jezik i književnost u osnovnim i srednjim školama, da bi se 1959. godine zaposlio na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu. Od 1978. godine radi na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Zagrebu predajući Metodiku nastave hrvatskoga jezika i metodiku nastave filma, najprije kao izvanredni, a od 1980. godine kao redoviti profesor. Obnašao je dužnost pročelnika Odsjeka, a u dva mandata i dužnost dekana Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (1982-1986). U prosincu 1990. godine prihvatio je dužnost pomoćnika ministra prosvjete, kulture i športa. Osim toga, bio je predsjednik središnjega odbora *Lidrana* te predsjednik *Hrvatskoga filmskoga saveza*. Uređivao je časopis *Modra lasta*, te bio član uredništva časopisa *Suvremena metodika* i *Hrvatski u školi*. Više od dvadeset godina u *Školskim je novinama* pisao jezične savjete u stalnoj rubrici *Riječ*, a na *Radio Sljemenu*, pak, više od deset godina redovito se javljao kao jezični savjetodavac u tjednoj emisiji *Hrvatski naš svagdašnji*. Profesor Težak djelovao je i u projektima *Nacionalnoga vijeća za visoku naobrazbu* kao član *Vijeća za hrvatski jezik*, a bio je i predsjednik *Hrvatskoga školskoga vijeća*. Kao vrstan znanstvenik – filolog, djelovao je u *Dijalektološkome odboru HAZU*, a 1994. godine izabran je za člana suradnika *Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. U svome je radnom vijeku aktivno sudjelovao na mnogim znanstvenim i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu. U mirovinu je otišao s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, 1. listopada 1996. godine, kao redoviti sveučilišni profesor u trajnome zvanju.

II. Znanstveni prilozi hrvatskome jezikoslovlju

Na području jezikoslovne znanosti prof. dr. Stjepko Težak bio je svestran. Prepoznatljivim znanstveno-istraživačkim pristupom uspješno se bavio proučavanjem i normiranjem suvremenoga hrvatskoga jezika, poviješću hrvatskoga jezika, metodikom nastave hrvatskoga jezika i filma. Proučavao je standardni hrvatski jezik, ali i hrvatska narječja. Podjednako ga je zanimala lingvodidaktika i lingvostilistika, standardologija i dijalektologija, jezikoslovna teorija i komunikacijska praksa, povijest i sadašnjost materinskoga nam jezika koji su tijekom stoljeća zvali svakojako – “*i naš, i materinski, i narodni, i domaći, i ilirski, i jugoslavenski, i hrvatsko-srpski, i hrvatski ili srpski...*, a ponajmanje hrvatskim jezikom, upravo i ponajprije zbog političke nepodobnosti njegova hrvatska imena (Hrvatski naš /ne/podobni, 2004., 9). U jezikoslovnim je znanstvenim djelima dr. Težak obradio opsežnu i raznoliku jezičnu tematiku, sustavno je, na sebi svojstven način promišljajući, raščlanjujući, prosuđujući, tumačeći i pojašnjavajući. Valja poseb-

no istaći njegov izrazito znanstveni prilog hrvatskome jezikoslovlju koji je ostvario pri izradi nacрта za znanstvenu gramatiku hrvatskoga jezika (*Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika, HAZU – NZ Globus, 1991*). Riječ je o jednome od triju svezaka tzv. *Velike gramatike hrvatskoga jezika*, zamišljene kao dokumentirane znanstvene gramatike kojoj je cilj da na suvremen i znanstveno argumentiran način da uvid u cjelokupnost gramatičkih aspekata hrvatskoga jezika. Velika je gramatika jedan od najvećih i znanstveno najdorađenijih projekata hrvatskoga jezikoslovlja u kojemu je i službeno potvrđeno postojanje hrvatskoga književnoga jezika kao zasebnoga lingvističkoga entiteta. U trećoj knjizi, izdanoj 1991. godine, šestorica autora (S. Babić, D. Brozović, M. Moguš, S. Pavešić, I. Škarić i S. Težak), na gotovo osam stotina stranica daju iscrpan gramatički opis fonetskih, fonoloških i morfoloških obilježja suvremenoga hrvatskoga jezika. Dr. Težak sudjelovao je, pritom, u izradi cjelovite morfologije imenica i pridjeva (str. 462-663), dovršavajući započeti rad profesora Slavka Pavešića. Opisao je deklinacije imenica ženskoga roda *-e vrste* i *-i vrste*, kojima genitiv jednine završava nastavcima *-e* i *-i*. Morfološkoj je tematici dodao i poglavlje o oblicima pridjeva, navodeći leksičke i gramatičke osobine te deklinacije određenih i neodređenih pridjeva. Iako se trudio samozatajno slijediti zacrtanu nit svoga prethodnika, ipak se u pristupu i obradi sadržaja očitovala Težakova osobnost i vlastiti jezikoslovni nazor. Njegov prikaz nije temeljen samo na općem poznavanju hrvatskoga jezika, nego morfološki sudovi čine čvrstu znanstvenu osnovicu koja se možda može dopuniti, ali bi se teško mogla osporiti ili bitnije mijenjati. U pristupu se zapaža osebujan gramatički govor na visokom stupnju znanstvene sustavnosti, potankosti i iscrpnosti u opisu, te uporabne primjerenosti u navođenju primjera iz različitih književnoumjetničkih i drugih funkcionalnih stilova. Sve popisane i opisane promjene u hrvatskoj morfologiji dr. Težak proučava i raščlanjuje na osnovi objektivnoga i znanstveno utemeljenoga istraživačkoga postupka, s nizom provjerenih podataka, činjenica i primjera, a ujedno vrlo uporabnih i korisnih pri razrješavanju “nedoumica, kolebanja, nesnalazjenja i dvojbi” u usmenome i pisano-me priopćavanju, utvrđujući na taj način temelje suvremene hrvatske morfologije.

Iako hrvatskome jeziku pristupa lingvistički stručno i znanstveno argumentirano, dr. Težak o jezičnoj problematici uvijek piše razumljivo i pregledno, potkrijepljeno nizom primjera iz komunikacijske prakse. Takav je pristup jasno uočljiv i u *Gramatici hrvatskoga jezika* (Težak-Babić, 1966., 1990., 1992.). Riječ je o gramatici koja nesumnjivo zadržava visoke stručne i znanstvene kriterije, ali je jezična građa oblikovana i prezentirana tako da postaje primjerena i razumljiva ne samo jezičnim znalcima nego svima koji se zanimaju za materinski hrvatski jezik. Knjiga je imala znakovitu i zanimljivu povijest. Pod nazivom *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika za osnovne i druge škole*, prvi put je tiskana 1966. godine. Njezino VI. izdanje zabranjeno je davne 1973. godine, a sljedećih devetnaest godina bila je izvan službene uporabe. Tek 1990. godine izlazi preimenovano izdanje pod nazivom *Pregled hrvatske gramatike za osnovne i druge škole*, a 1992.

godine iz tiska izlazi VII. izmijenjeno i dopunjeno izdanje *Gramatike hrvatskoga jezika, priručnika za osnovno jezično obrazovanje*. Knjiga je do danas doživjela petnaest izdanja u Republici Hrvatskoj te dva izdanja u inozemstvu i najprodavanija je gramatika hrvatskoga jezika u našoj zemlji. U novim su izdanjima zadržana sva pozitivna obilježja starijih izdanja: gramatika je sadržajno strukturirana, koncepcijski povezana i metodološki oblikovana s jasno i pregledno definiranim jezičnim sadržajima. Iako je u načelu bila namijenjena višim razredima osnovne škole, rabe je i srednjoškolski učenici te općenito svi obrazovaniji slojevi društva jer je pisana jasno, pregledno i s “dobrim odnosom prema razvoju hrvatskoga jezika, jezičnoj znanosti, normativistici i društvenim prilikama u kojima se hrvatski jezik razvijao i postojao” (*Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga slavističkoga društva, Varaždin-Čakovec, 2006., 5*). Gramatika je podijeljena u poglavlja prema gramatičko-logičkim kriterijima, pri čemu svaki dio predstavlja koherentan sustav, a zajedno čine homogenu cjelinu definiranu gramatičkim sadržajem i prepoznatljivim analitičko-sintetičkim postupkom u obradi sadržaja. Suvremene lingvističke spoznaje uvrštene su i preoblikovane tako da odgovaraju kognitivnim sposobnostima poglavito osnovnoškolaca, a sadržaj je rasterećen od svega što u širem shvaćanju ne ulazi u područje gramatike. Na taj se način iščitava jasna, razumljiva i “prohodna” knjiga dostupna širokome krugu korisnika. U usporedbi sa šestim izdanjem bitnije je promijenjen uvodni dio koji se odnosi na povijest jezika, glasovni sustav i sintaksu. Provedena je sustavna dioba i opis glasova, uvedeno je hrvatsko nazivlje, osobito u području fonetike i fonologije. Rečenici je također, s pravom, dano više prostora negoli u prethodnim izdanjima jer je upravo poznavanje rečeničnoga ustroja važno za razvoj usmenih i pismenih sposobnosti te jezičnih djelatnosti. Znanstveni obzor temeljen je na lingvističkim teorijama i suvremenim dosezima jezikoslovne kroatistike, a zaključci su potkrijepljeni lingvističkim predlošcima iz različitih funkcionalnih stilova te primjerima jezičnih utjecaja na hrvatsku jezičnu praksu. Knjiga tako nadilazi razinu priručnika u kojemu se samo nižu gramatička pravila, već postaje koristan vademekum svima koje zanima “*hrvatski naš svagda(š)nji*”, kojima je važno znati “*hrvatski naš podobni ili nepodobni*”, koji ne žele zaboravu prepustiti “*hrvatski naš osebujni*”.

Osim normativnom gramatikom, prof. dr. Stjepko Težak cijeli se svoj radni vijek uspješno bavio i dijalektologijom. U istraživanjima povijesti hrvatskoga jezika i njegovih narječja, posebice kajkavsko-čakavskoga narječja koje se nalazi u temeljima ozaljskoga jezično-književnoga kruga, dr. Težaku pripada nezaobilazno mjesto (*Ozaljski govor, Hrvatski dijalektološki zbornik, 1981; Leksički neslavizmi u ozaljskome govoru, Hrvatski dijalektološki zbornik, HAZU, 2003*). Već u svojim gramatičkim priručnicima (*Gramatika u osnovnoj školi, ŠK, 1980., Gramatika hrvatskoga jezika, ŠK, 1992.*), iako ponajprije usmjerenima na opis normativne razine standardnoga jezika, dr.

Težak podastire cjelinu hrvatske dijalektalne situacije navodeći u glavnim crtama obilježja triju hrvatskih narječja. Ističe, dakle, važnost svih hrvatskih idioma, navodeći i druge uporabne mogućnosti hrvatskoga jezika, na različitim razinama književnoga, dijalektalnoga ili razgovornoga priopćavanja. Pritom, u svim svojim radovima, hrvatskim jezikom sustavno naziva sve hrvatske idiome - standardni jezik, ali i supstandardne organske govore, dijalektizme, žargonizme, sociolekte i idiolekte kojima su se u prošlosti služili ili se danas služe Hrvati. Bez obzira na često negativne jezične utjecaje i izvanjezične struje koje su u prijelomnim razdobljima složenim učinile razvoj hrvatskoga jezika i njegove književnoumjetničke riječi.

Središnje mjesto Težakovih dijalektoloških tekstova pripada njegovu zavičajnome ozaljskome govoru koji je neumorno proučavao još od diplomskoga rada, kada je obranio doktorsku disertaciju pod nazivom *Ozaljski govor* (1965), sustavno proučavajući dijalektna obilježja Ozlja, okolice Karlovca, Žubmerka, Ogulina. Kajkavizmima, pritom, ne pristupa samo kao semantostilemima, nego o kajkavštini promišlja kao o vrlo snažnome idiomu čija zavičajna riječ nije prestajala biti izvorom posebnih izazova ne samo kajkavcima već i svima koji su dolazili u prigodu čuti bogatstvo hrvatskih zavičajnih govora. Zahvaljujući upravo takvome poimanju, dr. Težak je kao istraživač bio je vrlo pouzdan te je znanstvenom pomnošću i preciznošću bilježio stvarnu zavičajnu sliku na dijalekatnom području koje je proučavao. Nakon teorijskoga uvoda s popisom, opisom i diobom ozaljskoga govora u tri inačice (požunska, podgrajska i podbreška), na opsežnoj građi prikazuje se dijalektološka obrada terenskih podataka, odnosno analiziraju se glasovne, naglasne, morfološke, sintaktičke, tvorbenne i leksičke osobine zavičajnoga idioma. Imajući na umu različitosti među varijantama, uspoređujući snimljenu i transkribiranu građu, raščlanjujući sve slojeve leksika (osobito leksičke neslavizme u ozaljskome govoru), lučeci kajkavske, čakavske i strane utjecaje, dr. Težak stvara svojevrsnu genezu proučavanih govora uz zaključak da u ozaljskome području dominiraju kajkavski elementi, ali ipak, ako je riječ o dijalekatskoj tipologizaciji, građa potvrđuje pripadnost kajkavsko-čakavskim govorima.

Dijalektalna problematika unutar zavičajne riječi (ponajprije kajkavskoga idioma, ali i drugih dvaju hrvatskih narječja) činila je, dakle, značajan dio Težakova znanstvena djelovanja u kojemu sustavno razrađuje fonologiju, morfologiju i sintaksu zavičajnoga idioma. Poglavitito je riječ o dijalektološkim tekstovima pisanima o kajkavštini i kajkavizmima, o tronarječnom isprepletanju štokavsko-čakavskih i kajkavsko-čakavskih idioma, o ikavici kao najhrvatskijoj izgovornoj inačici (*Kajkavsko-čakavski dodiri u pojasu samoborsko-karlovačko-ogulinskom*, *Kajkavski zbornik*, Zlatar; 1994; *Međunarječna prožimanja u čakavsko-kajkavskim i ikavsko-ekavskim govorima*, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, HAZU, 1997; *Kajkavsko-čakavski utjecaj na štokavske govore Žumberka, Žumberački krijes*, 1998).

Brojni su i tekstovi koji tematiziraju odnos dijalekata i standardnoga hrvatskoga jezika tijekom povijesnoga razvoja i u današnje vrijeme (*Dijalekt i književni jezik*, HAZU, Zagreb, 1997; *Uloga kajkavskoga narječja u razvoju hrvatskoga standardnoga jezika*, Kaj, 1999; *Dijalekti u nastavi*, Školske novine, 2001). U svescima Hrvatskoga dijalektološkoga zbornika dr. Težak je redovito objavljivao rasprave o međudijalekatskim prožimanjima, o zavičajnim osnovicama s kajkavskim odnosno čakavskim podslojem ili nadslojem, o kajkavsko-čakavskim utjecajima na štokavske govore (osobito žumberačke). Značajni su također dijalektološki tekstovi u kojima promišlja o mjestu i ulozi dijalekta u suvremenim priopćajnim medijima kao što su radio, televizija i film (*Zagrebačka kajkavska riječ u Golikovu filmu Tko pjeva zlo ne misli*, Hrvatski filmski ljetopis, 1999; *Kajkavska govorena riječ u javnim priopćilima*, Kajkavsko narječje, Čakovec, 1999).

Razmjerno su brojni i dijalektološki radovi u kojima dr. Težak raščlanjuje i prosuđuje međuodnos dijalekta i književnoga jezika u djelima hrvatskih pisaca (npr. *Kajkavski kolorit seljačkih razgovora u romanu Ante Kovačića*, *Studia phraseologica*, Verlag Otto Sagner, München, 1992; *Kajkavski roman Pere Budaka*, Kaj, 1997; *Književna kajkavština Dragutina Domjanića*, *Kajkavski zbornik*, Zlata, 1998; *Kajkavski dijalozi u Kerstnerovim djelima, njihova autentičnost i dramaturška funkcija*, *Zbornik radova*, Ludbreg, 1999; *Kajkavska morfologija u dječjem pjesničkom stvaralaštvu: imenice, Kajkavsko narječje i književnost u nastavi*, Čakovec, 2002). Takve su rasprave svojevrstan pregled razvoja hrvatskoga jezika i kulture općenito. I u ovome se području posebice izdvajaju prinosi o autorima čiji se književnumjetnički opus oslanja na zavičajnu nit Težakovih dijalektoloških proučavanja. Valja izdvojiti rasprave o jeziku, npr. Frana Krste Frankopana, Ivana Belostenca, Jurja Križanića, u kojima se analizira tronarječjem obilježena jezična problematika dopreporodnoga razdoblja (*Četvrt tisućljeća Belostenčeve jezične riznice*, Kaj, 1991; *Ikavizmi u Belostenčevu leksiku i ozaljskom govoru*, Kaj, 1994; *Jezični prijelomi i mijene u hrvatskoj umjetnosti riječi*, Tipex, 2002). Znanstvene argumente dr. Težak potkrepljuje raščlambama ulomaka ili cijelih književnumjetničkih tekstova pisaca, obradama primjerenih leksičkih jedinica, npr. iz leksikografskoga rada Ivana Belostenca, Franje Sušnika i Andrije Jambrešića te prosudbama leksičke i prozodijske razine tekstualnih predložaka Jurja Križanića. Proučava također dijalektalnu riječ u djelima novije hrvatske književnosti, npr. u djelima Slavka Kolara, Ivana Gorana Kovačića, Dragutina Domjanića, Đure Sudete, Mladena Kerstnera, Vjekoslava Majera (*Između jezika i stila*, Tipex, 2005), promišljajući o pitanjima funkcioniranja dijalektalne građe u različitim medijima te prijenosima iz jednoga priopćajnoga medija (najčešće književnoga teksta), u neki drugi medij, najčešće film ili televizijsku seriju (npr. *Kajkavština zagrebačkih purgera u filmu Kreše Golika*, *Vjerodostojnost dijaloga u Kerstnerovim Gruntovčanima*, *Stilske sebujno-*

sti u Sudetinoj fantastičnoj priči, Jezično osuvremenjivanje Sudetine pripovijetke Mor). Dr. Težak pritom raščlambu provodi na svim razinama, analizirajući prozodeme, gramateme, lekseme i stileme, odnosno glasove, naglaske, morfološke oblike i rječnik. Na taj je način tematizirao i u zajedničku cjelinu povezao jezična i stilska pitanja. Kako je riječ uglavnom o djelima s izraženim kajkavskim idiomom, ujedno raspravlja i o dijalektalnoj problematici unutar zavičajne riječi, odnosno o mjestu dijalekta u suvremenim priopćajnim medijima u odnosu na standardni hrvatski jezik. U većini rasprava jezičnoj se građi ne pristupa samo lingvistički, nego se jezikoslovna osnovica upotpunjuje - ponajprije stilističkim i književno-umjetničkim, a zatim povijesnim, sociokulturološkim i komunikacijskim aspektima.

III. Umjesto zaključka

Dr. Težak je bio znanstvenik velike erudicije, izniman jezikoslovac, vrstan stručnjak i požrtvovan profesor. Iako je, na žalost, njegov rad smrću prekinut, ostala su mnogobrojna znanstvena djela, jezičnosavjetničke knjige i deseci udžbenika hrvatskoga jezika. Ostale su njegove riječi kojima je više od pedeset godina svoga plodonosnoga djelovanja postojano, vlastitim primjerom pokazivao kako proučavati, poučavati, učiti i voljeti hrvatski jezik. Riječi koje "bijahu na početku" i po kojima je "sve postalo", riječi su te koje, kako je jednom sam zapisao, omogućuju da čovjek nadvlada moć prirode, da nadvlada vrijeme i stvara vrijednosti trajnije od sebe.

Stoga, s dubokim poštovanjem pišem ove retke u spomen čovjeku koji je značajno obilježio jezikoslovnu kroatistiku 20. stoljeća i materinski nam hrvatski jezik. Mnogi su hrvatski jezikoslovci tijekom stoljeća uspješno ustrajavali u zadaći branitelja opstojnosti hrvatskoga jezika. Prof. dr. Stjepko Težak jedan je od njih. Potvrdio je to cjelokupnom svojom znanstvenom djelatnošću, ali i svojim zalaganjem za očuvanjem, popularizacijom i širenjem jezične kulture hrvatskoga jezika.

Znanstveni rad dr. Stjepka Težaka jezikoslovno je blago koje valja temeljito istražiti. Navodim izbor iz opsežne bibliografije, odnosno temeljce lingvističke, lingvodidaktičke, lingvostilističke i dijalektološke literature, tiskane tijekom pedeset godina njegova plodonosnoga djelovanja.

ZNANSTVENE I STRUČNE KNJIGE:

1. *Govorne vježbe*. 1. izdanje, PKZ, Zagreb, 1964.
2. *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika za osnovne i druge škole* (suautor S. Babić). Školska knjiga, Zagreb, 1966.
3. *Interpretacija bajke u osnovnoj školi*. PKZ, 1969.
4. *Prilozi interpretaciji lirske pjesme*. PKZ, Zagreb, 1977.
5. *Osnovi filmske kulture* (suautori: S. Micić, M. Babac, M. Vrabec). Radnički univerzitet

- R. Ćirpanov, Novi Sad, 1980.
6. *Ozaljski govor*. Hrvatski dijalektološki zbornik, JAZU, 1981.
 7. Gramatika u osnovnoj školi. 1. izdanje 1980, 2. izdanje, ŠK, 1984.
 8. *La settima arte* (suautori: S. Micić, M. Babac, i M. Vrabec). Edit, Rijeka, 1988.
 9. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje (preimenovano i promijenjeno izdanje zabranjenoga Pregleda hrvatske gramatike za osnovne i druge škole). Školska knjiga, Zagreb, 1990.
 10. *Morfologija imenica ženskog roda i pridjeva*. Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika. HAZU, Zagreb, 1991.
 11. *Gramatika hrvatskoga jezika* (suautor S. Babić). VII. izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1992., X. izdanje 1994.
 12. *Govorne vježbe*. 8. izdanje, Školska knjiga, 1990.
 14. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga književnog jezika*. knjige 1 i 2, Školska knjiga, Zagreb, 1996., 1998.
 15. *Interpretacija bajke* (suautorica D. Težak). DiVič, Zagreb, 1997.
 16. *Jezične mijene i prijelomi u hrvatskoj umjetnosti riječi*. TIPEX, Zagreb, 2002.
 17. *Između jezika i stila*. TIPEX, Zagreb, 2005.

STANDARDOLOŠKI I DIJALEKTOLOŠKI TEKSTOVI U ZNAJSTVENIM I STRUČNIM PUBLIKACIJAMA:

Dr sc. Stjepko Težak objavio je više stotina radova u različitim **novinama i časopisima** kao što su *Jezik, Filologija, Govor, Croatica, Onomastica jugoslavica, Ljetopis JAZU, Dometi, Kaj, Kolo, Umjetnost riječi, Suvremena metodika, Hrvatski u školi, Naša škola, Umjetnost i dijete, Ekran, Kinoteka, Vzgoja in izobraževanje, Školske novine, Pedagoški rad i dr.*; te u **zbornicima** *Hrvatski dijalektološki zbornik, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, Studia phraseologica et alia, Kajkavski zbornik, Kajkavsko narječje i književnost u nastavi, Zbornik I. hrvatskoga slavističkoga kongresa, Zbornik Pedagoške akademije Zagreb, RTV-pedagogija, Za suvremeno obrazovanje osnovnoškolskih nastavnika, Zavičajna književnost, Skokov zbornik, Taj hrvatski, Zbornik Dragutin Tadijanović, Zbornik radova o Janku Leskovaru, Zbornik radova o I. Brlić-Mažuranić, Zlatni danci, Mogućnosti integracije i korelacije u jezično-umjetničkom području, Vrednovanje dječjeg umjetničkog izražavanja.*

LITERATURA:

1. *Hrvatski u školi (1996)*. Zbornik radova u povodu 70. obljetnice života Stjepka Težaka. (ur. Z. Diklić). Zagreb: Školska knjiga.
2. *Stjepko Težak, Nagrada „Stjepan Ivšić“ jezikoslovnomu kroatistu (2006)*. Knjiga radova o životu i djelu S. Težaka (ur. M. Samardžija). Četvrti hrvatski slavistički kongres. Varaždin-Čakovec: Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkoga društva.

3. <http://www.ffos.hr/knjiznica>
4. <http://www.zigh.at>
5. <http://www.skolica.org>
6. <http://skolskenovine.hr>
7. Težak, S. (2005). *Između jezika i stila*. Zagreb: Tipex.
8. Pavličević-Franić, D. (2006). *Vrstan znanstvenik, osebujan učitelj, plemenit čovjek*. U spomen Stjepku Težaku. *Jezik*, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, god. 53, br. 4, str. 121-128. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo i Školska knjiga.

FROM DIALECT TO STANDARD **(The Linguistic and Scientific Horizons** **of Prof Stjepko Težak)**

Dunja Pavličević-Franić

Faculty of Teacher Education
University of Zagreb

Summary

The scientific work of the philologist Stjepko Težak represents a linguistic treasure which needs to be thoroughly investigated. Težak was very versatile in the field of philology. He conducted scientific research and was very successful in studying and setting norms for the Croatian language, the history of the Croatian language, the teaching methodology of the Croatian language and film. He was equally interested in the theory of language teaching, in stylistics, in the study of the Croatian standard language and its dialects, in linguistic theory and communicative practice, the past and the present of Croatian as his mother tongue.

The paper points out his scientific contribution to Croatian philology which resulted in the publication of a scientific grammar of the Croatian language (Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika, HAZU – NZ Globus, 1991), a grammar of the Croatian language (Težak-Babić, 1966, 1990, 1992) and a rich opus dedicated to the research of the history of Croatian through its dialects, particularly the kajkavian-čakavian idiom of the Ozalj literary and linguistic circle.

O autorici

Dunja Pavličević-Franić, doktorica je filoloških znanosti, grana kroatistika, redovita profesorica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, voditeljica kolegija iz standardnog hrvatskog jezika.